

Književna poročila

Fr. S. Finžgar: Študent naj bo. Naš vsakdanji kruh. Založila Katoliška bukvarna. Ljubljana, 1915. 80. 80 str. Cena 60 vin.

V 5. zvezek „Zbirke slovenskih povesti“ je urednik Grafenauer sprejel Finžgarjeve dijaške spomine. Imajo svojo vrednost, pozna se jim pisateljsko pero, ki teče gladko vključno trenotnemu nerazpoloženju, in je karakteristika oseb dosti plastična, vendar bi si želel nekaj drugega z lepo obložene mize pisateljeve. Finžgar je markantna osebnost v naši knjigi; resna samozavest, s katero vrši svoje pisateljsko delo, ga stavi na častno mesto. O tem pričajo tudi te črtice iz dijaškega življenja, ki so prav osebnega značaja in ki imajo kljub vsakdanji snovi pravico, da se jih uvaža kot umetnino v svojem žanru, kot drobno slikanje malega sveta. Pri njih se človek nehote spomni Alešovčevega spisa „Kako sem se jaz likal“, ki je po nekaterih drastičnih prizorih sicer zanimivejši, ki ga pa umetniški Finžgar pač nadkriljuje. Miljé je obema enak in imata oba spisa nekaj istih potez, n. pr. glede katederskih fiziognomij, ki se odlikujejo tu in tam po svoji pedantni nadutosti in pomanjkanju vsakega pedagoškega smisla. Tudi Mencingerjeve „Hoje na Triglav“ sem se spomnil, namreč onega mesta, kjer bohinjski kmet Rok pelje svojega sina Mlekojeda študirat. Tu pa mora objektivni čitatelj priznati Mencingerju prednost. Kakor je on podkoval svojega kmeta, tako nam Finžgar vključno krepki karakteristiki ni predstavil svojega očeta. Finžgarjevi opisi so poetični, a niso tako neposredni, da bi kar zadišalo po travah in rožah, kadar nam slika prirodo. Preumetni so in ne dovolj čuteni in ne gledani s srcem. Začetek teh dijaških spominov je najboljšo obdelan, samo da misli mali Francelj preumetno, n. pr.: „se mu je pa zdelo, da ga je cvilo tisoč vezi in ga povezalo krog in krog in da je jezen kerub, kot ga je videl v zgodbah, dvignil meč pred rajem, iz katerega se je napotil, ter mu velel: trnje in osat ti bo rodila zemlja ...“ — To je literatura, tako vidi in piše pisatelj Finžgar, mali Francelj pa je vse bolj priprost in naraven deček, njegova fantazija še ni razvita in pri odhodu od doma ne vidi angela in meča, temveč prej polno hruško, ki jo bo obral sosedov Matiče, ne pa on. — Knjižico zaključuje črtica „Naš vsakdanji kruh“, drobno in fino izklesano delce, polno trde realistične in resne ubranosti.

Golar.

Fran Marolt, Slovenske vojaške narodne pesmi. V Ljubljani 1915. Cena kartoniranemu odtisu K 1'50, v platno vezanemu K 1'80.

Lična knjižica, ki nam je napravila veliko veselja, obsega na 71 straneh 42 pesmi in sicer 35 narodnih in 7 umetnih. Vse pesmi so vojaške. — V zbirko nas uvaja koračnica „Slovenski smo fantje“; nato sledijo stare znanke od „štirih rumenih“ vojakov, ki so prišli po fantiča, od „pobiča, starega še le 18 let“, „Kaj si je zmisli naš cesar, naš kralj“, „Al' me boš kaj rada imela“ itd., do pesmi o najlepših bukvicah, o „urlaubarskem posu“. Vmes so markantne naše narodne koračnice: „Regiment po cesti gre“, „Oj ta soldaški boben“, „Tam za laškim gričem“, „Kaj so to za eni fantje“ itd. — Harmonizacija je v obče priprosta, po načinu narodnega petja. En glas poje naprej, eden udari čez, tretji priklada. Izpopolnjeno je pa to prikla-

danje (bas) s prvim basom. V nekaterih pesmih je dal prireditelj basu celo precej samostojen postop, n. pr. „Tam za laškim gričem“, „Oj ta soldaški boben“ itd. Ravno koračnice pa s tem le pridobe na živahnosti. Osobito v zadnji pesmi je drugi bas nekoliko težji, pa jako značilen, ker posnema žalostni glas mrtvaškega zvona. — Drugi del obsega 7 znanih umetnih vojaških zborov: Za dom med bojni grom, Slovo in Novinci skladatelja Volariča, Cesarsko, Naprej zastava Slave itd. — Delo je autografirano, jako lepo izdelano in lično vezano. Lepa zbirka bo dobrodošla vsem, ki ljubijo glasbo, pevskim društvom, šolam, v sedanjem času pa tudi vsem bojevnikom v prostih uricah, zlasti pri stražni službi, v bolnicah, toplicah itd.

Dr. R. K.

„Archiv für slavische Philologie“ prinaša v 3. in 4. zvezku 36. letnika bogato gradivo iz slovanske filologije. N. van Wijk, prvi profesor slavist na Nizozemskem, ima v tem dvojnatem zvezku dva članka: o sekundarni rastoči intonaciji v slovanskih jezikih in o končnicah -ę in -ě v ak. pl. -jo debel in gen. sing., nom. in ak. pl. -jā debel. — Abicht dokazuje, da so se stari slovanski prevajalci grških cerkvenih pesmi trudili v prevodu ohraniti isto število zlogov v posameznih verzih, kar Jagić zanikava. — Dejanović piše o prevodih Gledjeviča, Matić o postanku Relkovičevega „Satira“. Páta priobčuje in komentira nove prispevke k češki korespondenci Stanka Vraza. Oštir ima etimološke razlage štirih slovanskih besed. To je samo kos poslanega članka, ki ga je pisatelj umaknil, ki pa ga je Jagić, ker je bil že stavljen, vendar priobčil „zur Charakteristik der Kombinationsgabe des wissensreichen jugendlichen Verfassers eines Slovenen“, kakor pravi v opazki pod črto. Ramovš razlaga etimologijo slovenskih besed sraga, tvor, ubogati, Trubarjevih besed „Joug“, „plumbart“, „okorneti“; govori o prehodu d > r v slovenščini in analizira pripovedko o Krsniku (Pajek, Črtice str. 79), pri čemer poda etimologijo slovenske besede Trotl.

Med mnogimi ocenami in referati treba posebno opozoriti na kritiko knjige generala Czerliena „Auf Slavischen Spuren“. Iz te kritike se vidi, da imata referent (in Jagić) o zmašilu tega hrvaškega „Žunkoviča“ drugačno mnenje, ko Florschütz, ki je v poskusni poli „Biografskega rječnika“, izdanega od zagrebške akademije, napisal biografijo Czerliena. Ta biografija je nov dokaz, da postaja zagrebška akademija — vedi Bog, kaj. Akademije se znanstveni inštituti in ne torišče za omejeno zelotstvo (pa naj se skriva tudi za papežev hrbet), niti za lažno znanost, ki se skriva za rodoljubno, slovansko masko. —

Dolga je vrsta nekrologov, iz katerih bolj ali manj jasno odseva politična in duševna zgodovina slovanskih narodov v zadnjih petdesetih letih. Umrli je Pavić (* 29. 3. 1844, † 11. 2. 1914), o katerem je znanost komaj še vedela, da živi. Dr. Anna Croiset van der Kop (* 3. 12. 1859, † 18. 4. 1914) je s svojim znanstvenim delom in s svojo energijo dosegla, da se je na Nizozemskem ustanovila stolica za slovansko filologijo. Prvi profesor sicer ni mogla postati, toda za slavistiko na Nizozemskem si je pridobila trajne zasluge. V Skerliču (* 8. 8. 1877, † 15. 5. 1914) so Srbi izgubili znamenitega učenjaka in politika, ki se je posebno trudil, izenačiti srbski in hrvaški književni jezik. Tadija Smičiklas (* 1. 10. 1843 pri Žumberku, † 8. 6. 1914) je bil neumorno delavni predsednik Jugoslovanske akademije; D. A. Ichčiev († 13. 3. 1914) je posvetil svoje delo turškim spome-

¹ O Ramovševi razlagi „Trotla“ primeri pr. pombe J. Polívke v „Národopisnem věstniku českoslovanskem“ (V Praze 1916), XI. letnik, str. 237.